

חולין לה

משה שווערד

1. רש"י חולין דף לה/א

ליכא כזית בכדי אכילת פרס - דחיוב אוכל תרומה בטומאת הגוף לא הוי אלא כזית ואין שום אכילה כשיעור מצטרפת בין כזית דכל איסורין ובין ככותבת ליה"כ אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי אכילת פרס שכך נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה בבית המנוגע שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדים ואותה אכילה נשתערה בחצי ככר של עירוב והיא ד' ביצים ...

2. רמב"ם יד החזקה - הלכות חמץ ומצה פרק א

(ו) אין חייבין כרת אלא על אכילת עצמו של חמץ אבל עירוב חמץ כגון כותח הבבלי ושכר המדי וכל הדומה להן מדברים שהחמץ מעורב בהן אם אכלו בפסח לוקה ואין בו כרת שנאמר (שמות י"ב) כל מחמצת לא תאכלו במה דברים אמורים בשאכל כזית חמץ בתוך התערובת בכדי אכילת שלש ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת שלש ביצים אף על פי שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות.

3. שו"ע אורח חיים - סימן שסח

(ג) כמה הוא שיעור העירוב בתחלתו, בזמן שהם שמונה עשרה או פחות שיעורו כגרוגרות לכל א'; ואם הם יותר משמונה עשרה, אפילו הם אלף או יותר, שיעורו מזון שתי סעודות, שהם שמונה עשרה גרוגרות, שהם כששה ביצים, וי"א שהם כשמונה ביצים:

4. ערוך השולחן אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריב סעיף ד

ושיעור אכילת פרס בין ביוה"כ בין בכל האיסורין לרש"י הוי ד' ביצים ולהרמב"ם ג' ביצים שוחקות כלומר במילוי ובריוח ולא בצמצום ולענין הלכה בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים אחר המיקל דהשיעורים אינם אלא לכרת וקרנן אבל איסור בעלמא אסור מן התורה אפילו בכל שהו דחצי שיעור אסור מן התורה בין ביוה"כ בין בשאר ימי איסורים:

5. שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תריב סעיף ד

שיעור אכילת פרס שאמרו ביום הכיפורים ובכל איסורי תורה בין שהן מן התורה בין שהן מדברי סופרים יש אומרים שהוא כמו ד' ביצים ויש אומרים שהוא כמו ג' ביצים שוחקות כלומר במילוי ובריוח ולא בצמצום ולענין הלכה כל שהוא בשל תורה הלך אחר המחמיר וכל שהוא בשל דבריהם הלך אחר המיקל:

6. תוספות רא"ש על חולין דף לה/א

האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקודש. מדלא קאמר הרי הן כחולין כדקאמר ת"ק דר' אלעזר בר' צדוק בשמעתי מכלל דיש בהם שלישי וכן פ"ה לקמן דרב יצחק סבר לה כר' אלעזר בר' צדוק. ותימה לענין מאי נפקא מינה דיש בהם שלישי ואין לומר לענין גופו נפסל מלאכול בתרומה כדקאמר עולא לעיל האוכל ח"ש עט"ת נפסל גופו מלאכול בתרומה דמאחר דשרי לאכול בקדש כ"ש בתרומה דהא לעיל אמרינן איפכא שלישי שני לקודש ואין שני לתרומה, וי"ל דנפקא מינה דאם עשה חולין על טהרת הקדש כדי לעשות מהם חלות תודה ורקיקי נזיר ומנחות ונגע בהן שני נפסלו ושוב אין הזבח והכלי מקדשן...

7. רבי עקיבא איגר מסכת חולין דף לה עמוד ב

תוד"ה ואם וי"ל דע"י ברירה וכו', הקשה מעלתו הא לפימ"ש תוס' בדיבור אח"ז דחיישינן שמא נתן קודש בחביות, ובכה"ג דהי' האיסור מבורר תחילה ונפל להיתר ל"ש ברירה כמ"ש תוס' תמורה. לא קשה מידי, דאין כוונת תוס' דהכהן המקבל מע"ה שותה ע"י ברירה, דמה שמפריש הוא הקודש, שהרי מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש משמע, דבזה קורא שם קודש עליו וגם הו"ל יותר לומר מה שאני מפריש עתה ושותה הוברר שזהו חולין, ולזה נראה פשוט דכוונתם דהע"ה אמר בלשון הזה מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש ולא היה האיסור בפ"ע מעולם, ומ"ש תוס' דחיישינן שמא נתן קודש בחביות אחר שנתן התרומה, היינו דחיישינן שמא אחר שהי' תרומה ולא שמרה תחילה על טהרת קודש אמר מה שאני עתיד להפריש יהיה קודש, דזה מקרי נתן קודש אח"כ, ומה דלא חיישינן באמת שמא עירב בה קודש ממש אח"כ, די"ל דמהימנינן ליה בזה שאמר מה שאני עתיד להפריש כיון דנותנו לכהן לשתות ולא חשש שהכהן ישתה קודש, ונאמן בזה ואינו שחוד להכשיל להכהן בזה, ורק חיישינן דשמא אמר כן אחר שהיה התרומה בחבית וק"ל.

גמ': שחיטה מכשרת ולא דם. עיין רש"י
 דנפ"מ אם נפל דם על הזרעים, והנה
 בר"ן דף ל"ו ע"ב כתב דשחיטה מכשרת לר"ש

הוי רק מדרבנן א"כ איכא נפ"מ דאם דם מכשיר
 הוי הכשר מדאורייתא.

ובתוס' כתבו שחיטה מכשרת וטעמא משום
 דמתרת בשר באכילה, ולכאוי משמע
 קצת דאם אין מתיר באכילה וכגון בטריפה
 דחסר בהיתר שחיטה (וכמו שביאר הגר"ח)
 כה"ג לא תכשיר השחיטה, אבל בדין דם
 שחיטה ודאי חשיב דם שחיטה גם בשחיטת
 טריפה, (ועיין מל"מ פ"י מטו"א ה"ג דגם דם
 עריפת עגלה מכשיר, והיינו משום דעריפתה זו
 היא שחיטתה כדאיתא בובחים ס"ט ע"א).

אמנם ברש"י במשנה דף ל"ג ע"א כתב
 דשחיטה מכשרת משום דהשחיטה
 מוציאה מידי אמ"ה, א"כ ודאי גם בשחיטת
 טריפה איכא דין דשחיטה מכשרת, [ולפ"ז
 מיושב הא דלא נקט רש"י הך נפ"מ אי דם
 מכשיר בשחיטת טריפה דלשיטתו גם השחיטה
 מכשרת כה"ג].

ויש לדרן בעריפת עגלה אם מכשיר לר"ש כמו
 שחיטה כיון דשחיטה הוי כעריפה
 (וכדאיתא בירושלמי לגבי דם עגלה) ולכאוי
 תליא במחלוקת רש"י ותוס' דלרש"י י"ל
 דיכשיר, ולתוס' ודאי אין מכשיר דאינה שחיטה
 המתרת, ויש לדרן בזה.

גמ': ת"ש ר"ש אומר דם המת אינו
 מכשיר. עיין מחלוקת רש"י ותוס',
 דלרש"י איירי בדם בהמה שמתה, ולתוס' קאי
 על אדם מת, ותוס' ושאר ראשונים האריכו
 לחלוק על שיטת רש"י, [ונקטו דליכא כלל דין
 דם חללים בבהמה]./ובחידושי הר"ן כתב הא
 דלא פירש רש"י כתוס' משום קושית הגמ'
 לאשמעינן דם שחיטה וכ"ש דם המת דמשמע
 דדם המת איירי נמי בבהמה דומיא דדם

ובמקד"ד קדשים סימן ל"ז סק"ב כתב דרש"י הוכרח לפרש דל"ה דם מת של אדם, דס"ל דכה"ג לר"ש אין יכול כלל להכשיר כיון דמת אסור בהנאה, ולר"ש כמו דבעי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים ה"נ בעי משקה שאתה יכול לשתותו, ולכן דם המת ודם חללים של מת אין יכול כלל להכשיר דלא חשיב משקה, וע"כ דאיירי בדם בהמה, אבל בדעת התוס' מוכח דבמשקין ליכא דינא דיכול להאכילו לאחרים. ובהגהות מנחת מרדכי העיר ע"ד דהא משכח"ל במת עכ"ם דמותר בהנאה, וכש"כ המל"מ סוף הל' אבל לגבי הברייתא דכריתות דף כ' ע"ב].

10. ספר שחיטת חולין לה:

גמ': לשמענין דם שחיטה וכ"ש דם המת. עיין תוס' שתמהו דמה ענין זה אצל זה, הא מתרי קראי נפקי, דדם המת ילפינן מ"דם חללים ישתה" ודם שחיטה ילפינן מ"מתשפכנו כמים" וכו' וילדעת רש"י י"ל דהוי חידוש יותר

הרי ע"כ הוי ב' דינים נפרדים. ובחידושי הר"ן ביאר ביאור נפלא בסוגין דרבנן ס"ל דהא דם המת מכשיר וכן דם מגפתו ל"ה משום דהוי דם חללים, אלא דלרבנן כל משקה מכשיר ורק מי פירות נתמעטו משום דאית להו שם לוואי, אבל שאר משקין מכשירין, ולכן דם מכשיר דחשיב משקה וממילא אין טעם רבנן משום דחשיב דם חללים, אלא דכל דם מכשיר וכיון דפליג ר"ש על דם שחיטה ה"ה על דם מיתה ומגפתו עיי"ש וצריך להוסיף ביאור בדבריו דהרי

11. ספר ראש יוסף

משא"כ מכל האוכל אשר יאכל: **בא"ר** ואומר ר"י אט"ג דאין סיקק למחלה כו' עכ"ל כוונתו מנזח דלר"ש אחזי לא מקשיב נמי לענין פסח שיהא דם מכשיר וחי' דאין סכרה להקיש לענין הכשר ואחנס כן **כ"ס** נראה לומר דר"ש סוכר דפלים ולבונה לאו בני קבולי טומאה נינהו ואף דדרשיק נכמה מקומות והכשר לרבות עליהם ולבונה לאו מ"ה אלא מדרבנן וכמ"ס הר"מ בפ"ו מהלכות איסורי מזבח ה"ח ועיין בכ"מ ובמ"ל וע"י מהלכות ס"א פסק בע"א ואנאך לקמן וא"כ הא דכתיב והכשר לרבי' בשר גופא קאחי דמסני ניה חיצה הקודש ואין לריך הכשר וכקשיטת סמו' בזכחיס ל"ד א' ד"ה והכשר לרבות עלי' ולבונה שכתבו דכרי טימא מנ"ן והכשר לרבות עליהם אימא לבשר דאין לריך הכשר ולפ"ז לר"ש אה"נ דהכשר לרבות בשר גופא ולא עליהם כו' ועיין מנחות ק"א ב' ד"ה סיגל וא"כ ע"כ דם שחיטה אין מכשיר דאל"כ למה לי קרא חי ילא דם הוכשרו בדם ואי לא ילא כל עלמו לר"ש ופסול ואין לומר לר"ש בלא"ה שחיטה מכשרת י"ל דהאי הכשר לא הוה אלא מדרבנן ואף לטמא הוא גופא אפשר דהוה מדרבנן כומסיק לקמן פשוטו כהכשר מים מדרבנן ושם אנאך ואף דדם קודשין אין מכשיר